

Uluslararası Olaylar ve Sorunlar

ROBİN BLACBURN

Avrupa - Komünizmi Buhrandaya mı?

Avrupa-komünizmi Fransa ve İspanya'da seçimi başarısızlıkları yaşadı. Şimdi Avrupa komünistleri halka dayanan güçlerinden yararlanmaya yönelik bir strateji aramak zorundalar.

«Avrupa-komünizmi» terimi, iki yıl kadar önce ilk kez ortaya atıldığında, Avrupa'nın büyük komünist partilerinin, çok yakında politik azınlık durumundan çıkıp hükümete katılmaya çağrılacakları bekleniyordu. Bugün, böyle umutlar ya da korkular kırılmış bulunuyor. İtalyan komünistleri, Avrupa-komünizminin öncüleri, üstüste girişimlere karşın, kabinede sağlam bir yer elde edemediler. İspanyol komünistleri, Avrupa-komünizmi ideolojisinin örnekleri, kırk yıldan sonra ilk kez yapılan seçimlerde, oyların ancak % 10 kadarını kazanabildiler. Fransız komünistleri, Avrupa-komünizmine gecikmeli ve belki de gönülsüzce yönelemler, kesin zafer gibi görünen şeyin dışları arasından yenilgiyi çekip almayı başardılar geçen ayki seçimlerde. Borsalar tekrar düzene kavuştu ve sağ, tüm solu kapsayan bu yenilgiden duyduğu sevinci saklamak zahmetine girmedi. Fakat belki de bu, erken doğmuş bir sevinç. Solun ölüm raporu abartılmıştır.

Birincisi, solun seçimlerde düzenli bir şekilde gelişmeye devam ettiği gözönünde bulundurulmalıdır. Komünistlerin oyları hiçbir yerde azalmış değildir; Fransız sosyalistleri, İspanyol sosyalistleri ve İtalyan komünistleri destek kaybetmemişler, tersine yeni destek kazanmışlardır. İkincisi, genelde solun, özde komünistlerin, ulusal hükümet dışına her düzeyde, şimdiye kadar olmadıkları kadar güçlü olduklarına dikkat etmelidir. Komünistler ve sosyalistler, İtalya'nın bölgesel ve yöresel idarelerinin üçte ikisinden çoğuna egemen dirlere ve Fransa belediyelerinin yarısından fazlasında çoğunluğa sahiptirler.

İtalya'da, önceleri bölünmüş olan (sendikalar) birlikler şimdi birleşmektedir; yeni federasyona komünistlerin egemen olması muhtemeldir. Fransa'da komünist CGT ve daha küçük olan CFTD, daha iyi ücretler, tatiller, sigorta hakları ve işsizlikte kesin bir azalma sağlanmasını amaçlayan bir saldırıyı şimdiden ilan ettiler. Bunların yedi milyonu bulan üyelerinin şevki, Sol Birlik adayları-

nın, seçimlerin ikinci kademesinde, oyların «sadece» % 49,2'sini (yani on iki milyondan fazla oy) almış olmasından dolayı azalacak değildir. Nihayet, İspanya'da, İSKP, etkileyici bir gövde gösterisi yaptı. Öte yandan, bu yıl yapılacak olan belediye seçimlerinde, hem sosyalistlerin, hem de komünistlerin başarılı olmaları beklenmelidir.

Avrupa-komünizminin «ortodoks» anlayışa muhalefetine özü, politik çoğulculuğun hem Doğu hem de Batı için istenir bir şey olduğunu ilan etmesiydi. Bu, Avrupa-komünistlerini Moskova'ya bağlayan göbek bağı hemen hemen kendiliğinden kopartır. Kissinger şunlarda ısrar etmiştir: Komünistlerin parlamentere biçimlere inançlarını pek çok kez beyan etmiş olduklarında (doğru), dehşetli bir parti örgütünü elde bulundurdularında (doğru), ve hiçbir önemli uluslararası sorun da ABD'ye alternatif bir bakış getirmediklerinde (bu da doğru). Buradan, Avrupa-komünizminde gerçekten yeni bir şey olmadığı sonucu çıkarıldı (yanlış). Brejnev, sorunu daha iyi kavriyor. Onun gücü, tüm topluma egemen bir parti aygıtının monolitik sağlamlığıdır —Batı komünistlerinin bu ilkeye açıkça meydan okumaları, tehditkar ve uğursuz bir gelişmedir. Bu, ancak Doğu'daki gizli reformist güçlere ve muhalefete yardım ve destek sağlayabilir.

Reformistler ve muhalefetçiler kimlerdir? Egemen politik rejimin doğası gereği, Brejnev'in yönetici partiler içinde ve dışındaki fikirler hakkında sahip olduğu güvenilir bilgi bizlerden ancak biraz fazladır. Bizler gibi o da, diyelim, *The Sabir* adlı kitabın Batı Almanya'da yayımlanmasından sonra, Doğu Almanya'da hapsedilen Rumsfeld Bahro gibi muhaliflerin durumunu bilir. Ama Amalrik'in işaret ettiği bir çelişkiye düşmektedir: Güvenlik aygıtının yarısı insanların gerçek düşüncelerini keşfetmeye, öbür yarısı da herhangi bir kişinin kendi fikirlerini ifade etmesini engellemeye ayrılmıştır.

Doğu'da çarpıcı bir değişme olmadıkça, Avrupa-komünistlerinin «başkaldırı»larını terketmeleri ihtimali yoktur, çünkü tüm inanılırlıkları ve politik başarı umutları ayrılmaz biçimde ona bağ-

lıdır. Avrupa-komünizminin kendinden yaşlı bir kardeşi olduğu yeterince kavranmamaktadır: Kardeş rekabetinin şiddetli sancılarını her zaman doğurmuş olan Avrupa-sosyalizmi. 60'ların sonunda ve 70'lerin başında Avrupa-sosyalizmi, Fransa, İspanya ve Portekiz'deki sosyal demokrasinin külleri arasından doğdu. (Benzer bir olay, Andreas Papandreou'nun PASOK'unun ortaya çıkmasıyla Yunanistan'da gerçekleşmişti.)

60'ların sonlarına doğru eski Fransız sosyalist partisi SFIO, oyların % 5'inden fazlasını güçlükle alabiliyordu, François Mitterand, kendisi gibi sol radikalleri, SFIO'dan kalanları ve marksist PSU'dan bazı sol-sosyalistleri bir araya getiren yeni bir sosyalist parti kurdu. Bu yeni parti, radikalizmi sağlam kitle bağlarıyla, 1968 Mayıs'ının temalarının Amerikan türü politikayla birleştireyordu. Politik gerçekliğin gerekli bir hamlesi olarak, komünistlere bir seçim ittifakı önerildi. 1973'e girerken sosyalistlerin oyları eskininin üç katını aştı. Bu formül, Fransız sosyalistlerinin tavsiyesiyle, Felipe Gonzales ve Mario Soares tarafından İspanya ve Portekiz'in koşullarına uyarlandı.

Yeni sosyalist partilerin adları eski adlardı, ama örgüt ya da ideoloji olarak gerçek bir süreklilik pek sözkonusu değildi. Tam anlamıyla sosyalist, hattâ marksist olduklarını ve gelecekte sosyal demokrasiye hiçbir ilgileri olmadığını ilan ediyorlardı. Avrupa ekonomilerinin üstünde fırtına bulutları toplandığında, köklü anti-kapitalist önelemlere ihtiyaç olduğunu belirttiler. Kendi sollarındaki komünistleri tavır olarak sağda göstermekten özel zevk alırlar ve genellikle soğuk savaşın anti-komünizmini inkâr veya terk ederler.

Avrupa sosyalist partilerinin radikalizmi popüler ve çekiciydi, çünkü ona tüketici liberalizmin (consumer liberalism) güven tazeleyici imgeleri eşlik ediyordu. İşçilerin öz-yönetiminden söz ediliyor, fakat sınıf mücadelesinin sözü geçmiyordu. Bu partilerin benimsediği sıkımlı yumruk sembolü daima kırmızı bir çiçek tutuyordu. Avrupa sosyalizminin insancıl yüzü afişlerde dış macunu reklamları gibi parılıyordu. Çokuluslu şirketlerin dağıtıldığı bildiriliyor, ama Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurumlarına dokunulmuyordu. Partiler, büyük ölçüde önderlerinin, François Mitterand, Felipe Gonzales ve Mario Soares'in kişisel niteliklerine dayanmaktaydı, hâlâ dayledir.

Bir Avrupa-sosyalist partiye karşı karşıya geldikleri durumlarda komünist partiler, seçimlerde zorlandılar. Avrupa-sosyalizminin kararsızlığı, kapitalizmin toplumsal sonuçlarından hoşnutsuzluk duyan, ama onun baskı altına alınmasına tam anlamıyla ikna olmaması bulunan seçmenlerin (hem işçi sınıfı, hem de orta sınıf) psikolojisine uygundu. Bu psikoloji, kısmen radikal reform imkânlarına içten bir inançtan kaynaklanıyordu, ama doğu «sosyalizmi»nin katı modellerinden duyulan korku bu inancın ilımlı düşüncelere dönüşmesine neden olmaktadır. Bu, Avrupa-komünizminin doğmasına yol açtı.

Ne var ki, yeni bir sosyalist partinin bulunmadığı İtalya dışında, Avrupa-komünizmi, seçimlerin yönünü değiştirmeyi başaramadı. Bu yalnızca yeni bir çıkış oluşturan Avrupa-komünizminin kabul ve onay görmesinin zaman almasından ya da Avrupa-sosyalizminin özgün programının Avrupa-komünizminin taklitçiliğine tercih edilmesinden ileri gelmiyordu.

Asıl sorun, Avrupa-komünizmi formülünün, Batılı komünist partilerin gücünü ortaya sermemesiydi, hâlâ da böyle. Bu güç, sözkonusu partilerin parlamento dışı kitlesel kökleri, işçi sınıfının en yetkin eylemcilerinden yüzlerce ve binlercesinin bu partilerde yer almasıdır. Komünist parti üye sayısının İtalya'da 2 milyon, Fransa'da 450.000 ve İspanya'da, parti legale çıkışı bir yıl bile geçmemiş olduğu halde, 120.000 olduğu belirtilmektedir. İtalya'daki komünist-sosyalist sendikalar federasyonu CGIL'in 7 milyon üyesi vardır; Fransa'da komünistlerin önderliğindeki CGT'nin üye sayısı 5 milyona yaklaşmaktadır; İspanya'da, hükümetçe tanınan sendikalarda işyeri sorumluları ve görevlilerinin tesbiti için tüm ülkede yapılan seçimlerde komünist önderliğindeki siyaset, oyların % 33'ünü elde etmiş, oy oranı % 22 olan sosyalistleri de geride bırakarak, en büyük grup olmuştur. Komünist partilerin, onları çoğu sosyal demokrat partiden ayırırken bir karakteristiği, işyerlerinde, bir sonraki seçim kampanyasından çok daha kapsamlı bir alanda çalışan, etkin kollarının varolmasıdır. Parti üyelerinden ne kadarının gerçek eylemciler olduğunu saptamak güç, ama bu oran öteki partilerden herhalde çok daha yüksek. Bunun göstergelerinden biri, komünist yayınların yüksek tirajı.

Avrupa-komünizmi, bu yetenekli ve azimli insanların en üstün ürünlerini vermelerine imkân sağlamıyor. Çünkü onların yeni ve daha iyi bir dünyaya için mücadele etme isteklerine özgür bir yön vermiyor. Avrupa-komünizmi programı, Avrupa-sosyalizminin programından en fazla nicel olarak farklıdır, nitel olarak değil. Hedefi, biraz daha yüksek bir asgari ücret, biraz daha fazla sayıda şirketin ulusallaştırılmasıdır, ama yeni tip devlet ve toplum değil. Üstelik, sosyalizm modelinde monolitizm reddedilirken, parti içi örgütlenmede muhafaza edilmiştir. İspanya'da Fernando Claudin ve Avrupa sol muhalefetine önde gelen teorisyeni Ernest Mandel çeşitli yollardan şunu göstermişlerdir: Stalinist formüllere bu bağlılık, kuru burjuva düzenine itibak etmeye ve bunun sonucu olarak, tabandaki militanlar arasında gerginlik ve karışıklıklara yol açmaktadır.

Avrupa-komünizminin önderleri kendi durumlarının farkındadırlar. Denetimlerindeki disiplinli proleter kadronun kendi kolları olduğunu ve bu koku oynamanın bir yolunu bulmak gerektiğini hissetmektedirler. İster İtalya'daki gibi sağa, ister Fransa'daki gibi sola açılımlar, öbür sosyalist ve marksistler karşısında kendi anlayışlarının da deneneceği, birleşik bir anti-kapitalist hareketin oluşmasını teşvik etmiyorlar. Bunun yerine Avrupa-

komünistleri, doğrudan doğruya politik kurumlara yönelmeyi tercih ediyorlar —bunun sonucu sosyal demokratları, sol muhalefeti ve radikal demokratik hareketleri ihmal etmek ya da önemsemek olsa bile.

Böylece, İtalya'da İKP, Hıristiyan Demokrat önderlerle sürekli bir diyaloga daldı ve hükümette, idari mekanizmada ve resmî yayın kurumlarında etkili mevkiiler karşılığında ılımlı bir işçi hareketi taahhüt etmekte. Geçen Eylül'de, Fransa'da FKP, Avrupa-sosyalistlerine karşı yıkıcı bir eyleme girişerek Ortak Program'ı fazla yumuşak olduğu gerekçesiyle feshetti —ve aynı zamanda, Fransa'nın en yurtsever partisi olarak komünistler, nükleer force de frappe'i desteklediler. Marchais ve öteki FKP önderleri, sosyalistlerin kendilerini belediye seçimlerinde ve anketlerde geride bırakmış olmalarından açıkça telaşa kapıldılar. Solun parlamento seçimlerini kaybetmesi pahasına da olsa —nitekim oldu da— partilerinin özgül kişiliğini yeniden ispat etmesini kararlaştırdılar.

Eğer komünistlerin bu taktikleri tamamen yanlış ve geçersiz olsalardı, hayat bu kadar karmaşık olmazdı. İtalyan Hıristiyan Demokrat Partisi, önderlerinin keskinlikle gerici niteliğine inanmak zorunda olan kitleleriyle, büyük ve popüler bir partidir. Yayın kurumlarından yararlanma ve yetkilileri, milyonlarca komünist dahil tüm yurttaşlar karşısında sorumlu gösterme, boş bir istek değildir. İtalyan komünistleri bu girişimlerde başarılı olmak için bazı önlemler almışlardır, ama gereksiz ve büyük bir karşılık ödeyerek: Bağımsız halk ya da işçi hareketlerinin dağılması ve yılması pahasına. 60'ların sonu ve 70'lerin başındaki sendikal muhalefet atılımı boşa gitti; 1974 referandumunda Hıristiyan Demokratlar'ın eşaslı yenilgisine neden olan demokratik canlanma da aynı akibete uğradı. Yayın bir sinizm ve hükümetin kısıntı uygulamalarına ve geleneksel politik suistimale (sotto governo) karşı komünistlerin danışıklı dövüşü ortamında, bir avuç terörist ve provokatör politik arenayı tekeline geçirdi.

Fransa'da Marchais, kendini seçim kampanyasının vazgeçilmez bir yıldızı olarak kabul ettirdi. Her gittiği yerde büyük kalabalıklarla dinleniyordu. Barlarda bile, Marchais televizyon ekranında görüldüğünde, sohbetler kesiliyordu. Marchais kampanyasının eları'ı Sol Birlik'e çok şeyler sağlayabilirdi —eğer birliğin yeniden kurulması ilk tur seçimlerinden sonra değil de önce gerçekleştirilmiş olsaydı. Oysa, Marchais, hükümete karşı harcadığı enerjinin eşdeğerini sosyalistlere karşı da harcadı. Yukarıda da belirttiğim gibi, sosyalistlerin eleştirilecek pek çok yanları vardır, ama FKP'nin saldırısı onları kazanmayı değil, hareketten sürüp atmayı amaçlıyordu.

Avrupa-komünistlerinin gelecekte, şimdiye kadar gerçekleştiremedikleri politik hamleyi başarmak için nasil çalışacaklarını kestirmek güç, Fransa'da sosyalistlerin gelişmesi durduruldu, fakat komünistleri destekleyenlerin hiç de hoşnut olmadıkları birşeyler pahasına.

Seçimi izleyen haftalarda, komünist parti safarında görülmemiş bir otopsi yapıldı. İkinci turdaki yenilgiden sonra Marchais, sonucun partinin taktiklerini doğruladığını ileri süren bir zafer bildirisi yayımlamak ,hatasına düştü. Bu, hep bir Sol Birlik hükümeti için çalışmış olan birçok militanı şoke etti. Parti yönetimi, partinin yayın organlarında yenilginin nedenlerini tartışmayı yasaklayınca, FKP'nin sanayi kesimine yönelik gazetesi Action'un editörü görevinden çekildi. Nisan'ın ikinci yarısında, parti yönetiminin umursamaz ve kibirli tavrını eleştiren komünistlerin yazıları, Le Monde'un sütunlarını doldurmaya başladı. Partinin başlıca ideologu olan politbüro üyesi Jean Ellestein bile, solun yaşamış olduğu zorlu yenilgiyi kabul etmek ve açıklamak gerektiğinden söz ediyordu.

Ama, hiç şüphesiz, bu resmî olmayan tartışmaya en önemli katkı, gene Le Monde'da yayımlanan dört makalelik bir diziydi. Bunlar, partili aydınların en ünlüsü olan Louis Althusser'e aitti. Bu makalelerinde Althusser, Marchais'nin düzensiz ve demagojik önderliğine ve parti içi işleyişin askeri yapısına acımasızca saldırıyordu. Bütün bölgelerde tabanını sosyalist ve komünistlerin oluşturduğu özerk komiteler kurularak Sol Birlik'in gerçekleştirilmesine, neden için başından itibaren girişilmediğini soruyordu Althusser. Neden sosyalistlerin eleştirisinin daha önce ve Sol Birlik'i yıkacağına, güçlendirecek bir şekilde yapılmadığını soruyordu.

Althusser'in makalelerinin, düşünen parti üyeleri arasında yankısı bulduğu kesin. Marchais ise, Althusser ve öbür muhaliflerin ihraç edilmeyeceğini açıklarken, bir yandan da onların, eleştirilerini parti organlarında yayımlamaları yasaklamayı sürdürüyor. Fransız komünistleri arasındaki bu yarı-bastırılmış tartışma, tam da İspanyol partisi 40 yıldan beri ilk legal kongresini yapmaktayken patlak verdi. Sözkonusu kongrede, İspanyol komünizminin en popüler ve dinamik parçası olan Katalon PSUC'da, Carillo'nun, Avrupa-komünizminin alâmeti farikası olan eserine (görsellerine) karşı güçlü bir muhalefetin varlığı açığa çıkmıştı. Manuel Sacristan'ın önderliğindeki Katalon komünistleri, Carillo'nun seçiciliğine, hükümetin kısıtlama politikasını desteklemesine ve parti tüzüğünün bir maddesinin, Leninist politikayla bağlantılı olduğu için iptal edilmesini önermesine karşı çıkıyorlar. Carillo'ya karşı bu muhalefet, sonuçta, delegelerin dörtte birinin desteğini kazandı.

Önemi, Katalon partisinde çoğunluğu kazanmış olmasında —ki seçimlerde elde ettiği sonuç seçimi İSKP'nin öbür bölgelerde elde ettiğinden çok daha başarılıydı— ve Leninizmi, Stalinist ortodoksluğun «Marksist-Leninist» dogmalarına geri dönmeksizin savunmasıydı. Althusser gibi, Sacristan da bir felsefeci. Ama onun tersine, aynı zamanda politik bir önder ve örgütçü. Her ikisi de Avrupa-komünizminin soldan eleştirisini, Claudin gibi eski komünistlerden ve Mandel gibi sol muha-

Birlikim 45/10

lefetin teorisyenlerinin devralarak üstlenmiş bulunuyor.

Avrupa-komünizminin strateji ve örgütlenmesi üzerine bu yeni tartışmanın nelerere kadar girebileceğini kestirmek güç. İtalyan partisi şimdiye kadar bundan etkilenmiş değil, ama bu istisnai suskunluk fazla süreceğe benzemiyor. Avrupa-komünizminin doğuş hızı Sovyet vesayetini reddetme ve sosyalistlerden geri kalmama isteğinden kaynaklanmıştı. Şimdi artık Avrupa-komünizminin önderleri, neden bugünkü açmazda varıldığını açıklamalı, kendi üyelerinin eleştirilerini cevaplamalıdır. Çoğulculuk bulaşıcıdır. Parti şefi hoşlanmayabilir, ama herhangi bir militan, kurulu düzene karşı sürdürülen savaşta, hareket içindeki farkların ve tartışmaların uzlaşması gerektiğini dolayınca varsaymaz.

Eğer bugün, Avrupa-komünist partiler görüş genişliği bakımından buhrandalarsa —ki öyleler— bunun nedeni kendileridir ve bu durum, gerçek güçleri ile ona uygun bir politik stratejiyi bulmaktaki yeteneksizlikleri arasındaki çelişkinden doğ-

maktadır. Avrupa-komünizminin stratejisi şimdiye kadar olumsuz —Stalinist modellerin eskik bir reddedilmesi— ve türevseldi —Avrupa-sosyalizminin inandırıcı olmayan bir taklidi. Olumlu ve özgün bir strateji için (anti-Stalinist marksizmin), en iyi gelenekleri ile toplumsal muhalefetin 60'lardan beri ortaya konan temalarının (işçi denetimi, kadınların özgürlüğü, ekoloji hareketi, bürokrasi, hiyerarşi ve kültürel manipülasyon ile mücadele) yeni bir bileşimi gereklidir. Marksist stratejinin sağlıklı bir biçimde yenilenmesi için, hiç olmazsa bazı komünistlerin hazırlıklı olduklarının en umut verici göstergesi, bugün artık bunların sosyalist devrim ve sosyalist demokrasi kavramlarının farklı tanımlarını açıkça tartışmalarındır. Ama bu tartışmaları, eski, kötü gelenekler olan, parti şovenizmini ve parti içi muhalefet aklımın afazot edilmesini sarsacak bir tarzda yayımlayıp yayımlamayacakları, şimdilik belli değil.

New Society, 18 Mayıs 1978'den
Çeviren SABİR YÜCESOY

—000—

Fransız Solunun Seçim Yenilgisi ve FKP

Fransız sol partilerin umutla bekledikleri seçim yılı başında, 8 Ocak 1978'de FKP Ulusal Konferansı toplandı. Genel sekreter Marchais konferans'a sunduğu raporda, 22. Kongre'de söylediklerini bir kez daha tekrarlar: «Birlik siyaseti, bizim siyasal stratejimizin özsel ve sürekli bir öğesidir». Sosyalist Parti'nin 1972'de imzalanan Ortak Program'a bağlı kalmadığına, sözkonusu Program'ın güncelleştirilmesi gerektiğine, bu yolda yapılacak ciddi bir tartışmaya katılmaya FKP'nin her zaman hazır olduğuna değinir Marchais. Raporda, SP'nin sermayenin siyasetini izlediği de dile getirilir. İçinde bulunulan durumda iki alternatif vardır: Ya emekçilerin ve ulusun zararına olan büyük sermayenin egemenliği, ya da sermayenin egemenliği ve ayrıcalıklara karşı emekçilerin ve ulusun iktidarı. FKP ikinci alternatifini savunduğunu, «olanların değişmesi gerektiği»nden yana olduğunu açıklar. Zaten seçim öncesi dönemin tek bir miti vardır: «Değişme». Bu mit ile FKP kendi «özgün» siyasetini, «stratejisi»ni oluşturduğuna inanmıştı. Öyle ki, Parti yetkilileri yazılı ve sözlü açıklamalarında FKP'yi «değişmenin partisi» olarak niteleyebiliyorlardı: «12 Mart'ta KP'ye verilen her oy değişmeye doğru etkili bir adımdır». 12 Mart'ta, yani seçimlerin ilk turunda beklenmektedir «değişme»; bu tarih ilk turun ortada kalmasından sonra ikinci tura, seçimlerin kaybedilmesinden sonra da daha ileri bir tarihe ertelenmiştir. «Gerçekten de, son 30 yıldır bütün partiler —öteki sol partiler dahil— ülke işlerinin yönetimine ka-

tıldılar, yalnız KP katılmadı» diyordu Marchais. Ve «değişme», ona göre KP'ye oy vermektir. Kendisiyle yapılan bir televizyon programında Marchais, «FKP ilk turda oyların % 25'ini almalı, % 21'ini alırsa yetmez, fazla ve değişme suya düşer» demektedir. Birlik terazisinin Komünist kefesine yeterli sayıda oy düşmeyeceği aklı gelmiyordu o sıralarda. Genel Sekreter «emekçilere güveniyorum» diyebilirdi. Ulusal Konferans'dan birkaç gün önce SP kendi programını yayımlar. Bu olay, artık «güncelleştirilmiş» olsa da olmasa da bir Ortak Program'ın, Solun Birliği'nin sözkonusu olmayacağına tanıklık etmekteydi.

Ne olursa olsun FKP, Genel sekreteri, sözcüleri aracılığı ile Ortak Program konusunda, birlik konusunda tartışmaya yeniden başlamaya hazır olduklarını, SP'nin bunu geri çevirmekte ısrar ettiğini, ama bu durumda bile «değişme»nin mümkün olduğunu açıklamaya devam eder. Değişme için tek bir yol vardır, o da «teraziye gerçek değişmeye doğru devirmek için FKP'ye yeterli bir oy ağırlığı sağlamaktır». Gerçekten de «Birlik» artık bir sözdür yalnızca: FKP kurulacak bir sol hükümette belirli bakanlıklar için % 25'lik bir oy toplamı istemektedir. Yeterli oy toplamını elde edemezse FKP çekilecektir. Başka deyişle, FKP yönelişini belirleyemeyeceği bir sol hükümete katılmayı reddetmektedir.

Şubat ayının başında Alman Sosyal-demokrat Partisi ile FSP başkanları W. Brandt ile F. Mitterand görüşürler. Görüşmelerden sonra yayımla-

Birlikim 45/11